

de Legé v. the Netherlands

დე ლეგე ნიდერლანდების წინააღმდეგ

საჩივარი N58342/15

მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილება

04.10.2022

მუხლი 6

სისხლის სამართლის საქმისწარმოება

მუხლი 6-1

სამართლიანი მოსმენა

ფაქტები - 2005 წელს ნიდერლანდების საგადასახადო და საბაჟო ადმინისტრაციამ ბელგიელი კოლეგებისგან მიიღო ინფორმაცია ნიდერლანდების მაცხოვრებლების მიერ ლუქსემბურგში, X ბანკში გახსნილი საბანკო ანგარიშების შესახებ, რომელიც მოიცავდა ამ ანგარიშების ბალანსებს 1994 წლის 21 დეკემბრის, 1996 წლის 5 სექტემბრის და 1996 წლის 28 ნოემბრის მდგომარეობით. ანგარიშის ინფორმაცია ბანკიდან მოიპარეს რომელიც ბელგიაში სისხლის სამართლის გამოძიების დროს იქნა ნაპოვნი. ამ ინფორმაციის საფუძველზე, ნიდერლანდების საგადასახადო და საბაჟო ადმინისტრაციამ მომჩივანი ანგარიშის ერთ-ერთ მფლობელად ამოიცნო.

2007 წელს საგადასახადო ინსპექტორმა მომჩივანს მოსთხოვა, დაედეკლარებინა 1994 წლის 31 დეკემბრის შემდეგ გახსნილი ნებისმიერი უცხოური საბანკო ანგარიში და წარმოედგინა 1995 წლის 1 იანვრიდან 2000 წლის 31 დეკემბრამდე პერიოდის ყველა შესაბამისი საბანკო ამონაწერის ასლი. თუმცა, მომჩივანმა გამოიყენა თვითინკრიმინაციისგან თავის შეკავების პრივილეგია და აცნობა, რომ „მოცემული გარემოებების გათვალისწინებით“ ინფორმაციის მოთხოვნა არ დაკმაყოფილდებოდა.

შემდეგ საგადასახადო ინსპექტორმა გამოსცა საგადასახადო კორექტირებები 1995 და 1996 ფისკალური წლებისთვის და დააკისრა მომჩივანს საგადასახადო ჯარიმები. მომჩივნის პრეტენზიები არ დაკმაყოფილდა ისევე როგორც მისი სააპელაციო საჩივრები.

ამასობაში, სამოქალაქო სასამართლოს დროებითი ღონისძიებების განმხილველი მოსამართლის ბრძანებით მომჩივანს დაევალა საზღვარგარეთ არსებული საბანკო ანგარიშების შესახებ ყველა ინფორმაციის გამჟღავნება და საჭირო დოკუმენტების

წარდგენა. ამ ბრძანების შესაბამისად, მომჩივანმა წარადგინა ორი ფორმა რომლებშიც მითითებული იყო, რომ მას ჰქონდა საბანკო ანგარიში ლუქსემბურგში, X ბანკში, ასევე ამ ანგარიშთან დაკავშირებული საბანკო ამონაწერები და ამ ანგარიშთან დაკავშირებული საქმიანობის მოკლე ანალიზი.

სამართალი – მუხლი 6 § 1

(ა) დასაშვებობა –

(i) 1995 წელთან დაკავშირებული საბანკო ამონაწერები და პორტფელის ანალიზები – იმდენად, რამდენადაც მომჩივნის საჩივარი თვითინკრიმინაციის პრივილეგიის დარღვევის შესახებ ეხებოდა 1995 ფისკალური წლის საგადასახადო ჯარიმას, არ შეიძლება ითქვას, რომ ეს დაფუძნებული იყო იძულების შედეგად მოწოდებულ მტკიცებულებებზე, რადგან მას მხოლოდ 1995 წლის 31 დეკემბრის შემდეგ არსებული საბანკო ანგარიშების შესახებ ინფორმაციის გამჟღავნება დაევალა.

დასკვნა: დაუშვებელი (აშკარად დაუსაბუთებელი).

(ii) გამოყენებადობა – რამდენადაც განსახილველი სამართალწარმოება საგადასახადო ჯარიმას ეხებოდა, ის მე-6 მუხლის სისხლის სამართლის ნაწილის ფარგლებში მოექცა. მომჩივნის წინააღმდეგ „სისხლის სამართლებრივი ბრალდების“ განსაზღვრა საბოლოო გახდა სასამართლო გადაწყვეტილებების საფუძველზე, რომლებიც ეხებოდა მის მიერ საგადასახადო ჯარიმის (ხელახლა დაკისრებული) გასაჩივრებას, რომელიც, სავარაუდოდ, მისგან იძულებით მიღებულ ინფორმაციას ეფუძნებოდა. თუმცა, საკითხი, ექცეოდა თუ არა საქმე თვითინკრიმინაციის აკრძალვის პრივილეგიის ფარგლებში, მჭიდრო კავშირში იყო მომჩივნის საჩივრის არსებით მხარესთან.

დასკვნა: მე-6 მუხლის 1 პუნქტი გამოყენებადია წინამდებარე საქმეზე.

(iii) მნიშვნელოვანი ზიანის არარსებობაზე დაფუძნებული პრეტენზია – მიუხედავად იმისა, რომ 1996 ფისკალურ წელთან დაკავშირებით დაკისრებული საგადასახადო ჯარიმის ოდენობა შემცირდა მას შემდეგ, რაც მომჩივანმა სასამართლო გადაწყვეტილების საფუძველზე, წარმოადგინა ფისკალური ორგანოების მიერ მოთხოვნილი მასალები, იგი კვლავ ვალდებული იყო გადაეხადა საგადასახადო კანონმდებლობით გათვალისწინებული ვალდებულებების დროულად შეუსრულებლობისთვის დაკისრებული ჯარიმა. გარდა ამისა, მიუხედავად იმისა, დაკისრებული იყო თუ არა სადამსჯელო ჯარიმა თვითინკრიმინაციის პრივილეგიის დარღვევით, ეს მომჩივნისთვის პრინციპულ საკითხს წარმოადგენდა. გარდა ამისა, მომჩივნისთვის პრინციპული საკითხი იყო, არღვევდა თუ არა დაკისრებული

სასჯელი თვითინკრიმინაციის პრივილეგიას. ეს ასევე ობიექტურად უნდა განხილულიყო, სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის მიერ დუმილის უფლებისა და თვითინკრიმინაციის უფლებისთვის მინიჭებული მნიშვნელობის გათვალისწინებით.

ზემოაღნიშნულისა და საქმის კონკრეტული გარემოებების გათვალისწინებით, სასამართლომ დაადგინა, რომ მიუხედავად იმისა, მომჩივანმა განიცადა თუ არა მნიშვნელოვანი ზიანი, კონვენციის 35-ე მუხლის მე-3 პუნქტის (ბ) ქვეპუნქტის მნიშვნელობით ადამიანის უფლებების პატივისცემა მოითხოვდა საჩივრის განხილვის გაგრძელებას. წინამდებარე საქმე ეხებოდა სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის ინტერპრეტაციის საკითხს ხოლო სასამართლოს მიერ დასმულ საკითხზე მიღებული გადაწყვეტილება ეროვნულ იურისდიქციებს მისცემს მითითებებს თვითინკრიმინაციის საწინააღმდეგო პრივილეგიის გამოყენებადობისა და ფარგლების შესახებ.

დასკვნა: წინასწარი პრეტენზია არ დაკმაყოფილდა (მნიშვნელოვანი ზიანი არ არსებობს).

(ბ) საქმის არსებითი გარემოებები –

ი) ზოგადი პრინციპები – სასამართლომ ჩამოაყალიბა თავის პრეცედენტულ სამართალში გამოყენებული მიდგომა თვითინკრიმინაციისგან თავის შეკავების პრივილეგიის მიმართ ზოგადად, მაგრამ ასევე კონკრეტულად ფინანსური სამართლის საკითხებში დოკუმენტების მიწოდებისას იძულებასთან დაკავშირებით. მან ისარგებლა შესაძლებლობით, რათა განემარტა ამ პრივილეგიის ფარგლები და გამოყენება. მან შემდეგნაირად შეაჯამა განსახორციელებელი მიდგომა.

იმისათვის, რომ საკითხი წარმოიშვას თვითინკრიმინაციის პრივილეგიის პერსპექტივიდან, პირველ რიგში, უნდა არსებობდეს იძულების ან იძულების რაიმე ფორმა შესაბამის პირზე. მეორეც, პირი უნდა დაექვემდებაროს არსებულ ან მოსალოდნელ სისხლის სამართლის საქმეს - „სისხლის სამართლის ბრალდებას“ მე-6 მუხლის 1-ლი პუნქტის ავტონომიური მნიშვნელობით - ან სისხლის სამართლის საქმისწარმოების კონტექსტის გარეთ იძულებით მოპოვებული მამხილებელი ინფორმაცია გამოყენებული უნდა იყოს შემდგომი სისხლისსამართლებრივი დევნის დროს. ეს შეიძლება ჩაითვალოს თვითინკრიმინაციის საწინააღმდეგო პრივილეგიის გამოყენების ორ წინაპირობად.

იმ შემთხვევაში, თუ ეს წინაპირობები დაკმაყოფილდება, აუცილებელია იმის დადგენა, უნდა ჩაითვალოს თუ არა იძულებით ან იძულებით მოპოვებული

მტკიცებულებების გამოყენება თვითინკრიმინაციისგან პრივილეგიის დაცვის ფარგლებს გარეთ. თვითინკრიმინაციისგან თავის შეკავების უფლება, უპირველეს ყოვლისა, ბრალდებულის დუმილის ნების პატივისცემას გულისხმობდა. როდესაც იძულების მეთოდები გამოიყენებოდა ბრალდებულის მიერ კითხვებზე პასუხის გაცემის ან ჩვენების მიცემის მიზნით, ზეპირად თუ წერილობით, დუმილის ნება აშკარად არ იყო დაცული და ამგვარად, გამოყენებული იყო თვითინკრიმინაციისგან თავის შეკავების პრივილეგია. თუმცა, პრივილეგია არ გავრცელდა სისხლის სამართლის პროცესში ბრალდებულისგან იძულების მეთოდებით მოპოვებული მასალების გამოყენებაზე, როდესაც ეს მასალები არსებობდა მისი ნებისგან დამოუკიდებლად.

როდესაც საქმე ფინანსური სამართლის საკითხებში სასჯელის მუქარით მოპოვებული დოკუმენტური მტკიცებულებების გამოყენებას ეხებოდა, ასეთი გამოყენება არ ხდებოდა თვითინკრიმინაციისგან პრივილეგიის დაცვის ფარგლებში, როდესაც ხელისუფლებას შეეძლო დაემტკიცებინა, რომ იძულება მიზნად ისახავდა კონკრეტული წინასწარ არსებული დოკუმენტების მოპოვებას - ანუ დოკუმენტებს, რომლებიც არ შეიქმნა თავად იძულების შედეგად სისხლის სამართლის საქმის წარმოების მიზნით - რომლებიც შესაბამისი იყო გამოძიებისთვის და რომელთა არსებობის შესახებაც ამ ორგანოებმა იცოდნენ. ეს სიტუაცია უნდა განვასხვავოთ “სათევზაო ექსპედიციისგან” ანუ სიტუაციებისგან, როდესაც ხელისუფლება ცდილობს პირის იძულებას, წარმოადგინოს მის მიერ სავარაუდოდ ჩადენილი დანაშაულის მტკიცებულებები, იძულებით წარმოადგინოს დოკუმენტები, რომლებიც, მათი აზრით, აუცილებლად არსებობს, თუმცა ამაში დარწმუნებულები არ არიან. ამ კონტექსტში შეიძლება პარალელის გავლება მოწმის მტკიცებულებებთან.

და ბოლოს, მიუხედავად იმისა, ეცოდინებოდა თუ არა ხელისუფლებას დოკუმენტური ან სხვა მატერიალური მტკიცებულებების არსებობის შესახებ, თუ ისინი მოპოვებული იქნებოდა კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევით, მათი გამოყენება ყოველთვის მოხდებოდა თვითინკრიმინაციის წინააღმდეგ პრივილეგიის ფარგლებში.

თუ თვითინკრიმინაციის საწინააღმდეგო პრივილეგიის გამოყენების წინაპირობები დაკმაყოფილებული იყო და იძულებით ან ძალადობით მოპოვებული მტკიცებულებების გამოყენება ამ პრივილეგიის დაცვის ფარგლებში ხდებოდა, აუცილებელი იყო იმის გამოკვლევა, ხომ არ აქრობდა პროცედურა პრივილეგიის „თავად არსს“, ანუ იმის დადგენა, თუ როგორ იმოქმედა სამართალწარმოების საერთო სამართლიანობაზე. ამ მიზნით, აუცილებელი იქნებოდა, თავის მხრივ, შემდეგი

ფაქტორების გათვალისწინება: მტკიცებულებების მოსაპოვებლად გამოყენებული იძულების ხასიათი და ხარისხი; პროცედურაში ნებისმიერი შესაბამისი დაცვის მექანიზმის არსებობა; და ამ გზით მოპოვებული ნებისმიერი მასალის გამოყენების წესი.

(ii) *ზემოაღნიშნული პრინციპების გამოყენება წინამდებარე საქმეში* - საგადასახადო ჯარიმის დაკისრებისთვის მომჩივნის მიერ წარდგენილი ფორმები არ გამოყენებულა. შიდასახელმწიფოებრივი სამართალწარმოება მხოლოდ X ბანკის მიერ შედგენილი საბანკო ამონაწერებისა და პორტფელის ანალიზის გამოყენებას ეხებოდა, რომლებიც ეხებოდა ანგარიშს, რომლის მფლობელადაც მომჩივანი უკვე იყო იდენტიფიცირებული. ამგვარად, არ წარმოიშვა საკითხი იმ უფლების დარღვევასთან დაკავშირებით, რომ არ მომხდარიყო საკუთარი თავის ინკრიმინირება ამ ფორმებთან დაკავშირებით.

რაც შეეხება საბანკო ამონაწერებსა და პორტფელის ანალიზს, პირველ რიგში, როდესაც მომჩივანს ჯარიმის გადახდის საფრთხის ქვეშ მათი წარდგენა დაევალა, მას 1996 წლის საგადასახადო ჯარიმა უკვე დაკისრებული ჰქონდა. მეორეც, მიუხედავად იმისა, რომ ბრძანება არ უკავშირდებოდა კაპიტალის გადასახადის კორექტირებას და ზემოაღნიშნულ საგადასახადო ჯარიმას, რომელთა მიმართაც მიმდინარეობდა სადავო სამართალწარმოება, ეს უკანასკნელი სამართალწარმოება გადაიდო დროებითი აკრძალვის სამართალწარმოების შედეგის მოლოდინში. ამის გამო, საგადასახადო ინსპექტორს შემდგომში შეეძლო მომჩივნის მიერ შეტანილ საჩივარზე გადაწყვეტილების მისაღებად გამოეყენებინა საბანკო ამონაწერები და პორტფელის რეზიუმეები, რომლებიც მან წარადგინა დროებითი ღონისძიებების განმხილველი მოსამართლის ბრძანების შესაბამისად და შეემცირებინა 1996 წლისთვის დაკისრებული საგადასახადო კორექტირება და ჯარიმა.

მომჩივნის პრეტენზიისა და მასზე დაკისრებული საგადასახადო ჯარიმის გასაჩივრების განხილვის პროცესი მე-6 მუხლის სისხლის სამართლის ნაწილის ფარგლებში ექცეოდა. გარდა ამისა, ჯარიმის ხელახლა დარიცხვისთვის გამოყენებული საბანკო ამონაწერები და პორტფელის ანალიზები მომჩივნისგან იძულების გზით იქნა მიღებული, კერძოდ, დროებითი ღონისძიებების განმხილველი მოსამართლის ბრძანება ჯარიმის გადახდების გამჟღავნების შესახებ. მე-6 მუხლის 1-ლი პუნქტი – და თვითინკრიმინაციისგან თავის შეკავების უფლება – ვრცელდებოდა „ნებისმიერი სისხლის სამართლის ბრალდების დადგენის“ მთელი პროცესის განმავლობაში, მათ შორის იმ პროცედურების დროსაც, როდესაც სასჯელი იყო

დაკისრებული. ამგვარად, თვითინკრიმინაციის საწინააღმდეგო პრივილეგიის გამოყენების ორი წინაპირობა დაკმაყოფილებული იყო.

მიუხედავად ამისა, საქმის გარემოებებში, ამ დოკუმენტების გამოყენება არ ჯდება ამ პრივილეგიით გათვალისწინებული დაცვის ფარგლებში. ეს იყო წინასწარ არსებული დოკუმენტები, რომელთა შესახებაც ხელისუფლებამ იცოდა, რადგან უკვე დადგინდა, რომ მომჩივანს შესაბამის დროს ლუქსემბურგში საბანკო ანგარიში ჰქონდა. ამგვარად, არ შეიძლება ითქვას, რომ ხელისუფლება “სათევზაო ექსპედიციაში” ჩაერთო, როდესაც მათ დროებითი აკრძალვის სამართალწარმოება დაიწყო, რომლითაც მოითხოვდნენ მომჩივნისთვის ამ ანგარიშთან დაკავშირებით გარკვეული დოკუმენტების წარდგენის ბრძანების გაცემას. გარდა ამისა, გაცემულ ბრძანებაში კონკრეტულად იყო მითითებული, თუ რა დოკუმენტები უნდა წარმოედგინა მომჩივანს. აქედან გამომდინარე, ამ საქმის განსხვავება შესაძლებელია *J.B. v. Switzerland* და *Chambaz v. Switzerland* საქმეებისგან, რომლებშიც „ყველა დოკუმენტი“ იყო მოთხოვნილი. და ბოლოს, ჯარიმის დაკისრება, რომელიც მომჩივანს დაეკისრებოდა ბრძანების შეუსრულებლობის შემთხვევაში, არ შეიძლება ჩაითვალოს კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევად.

შესაბამისად, არ არსებობდა საფუძველი, რომ ევროპულ სასამართლოს შეესწავლა პროცესის მთლიან სამართლიანობაზე ზემოქმედება.

მოცემული მოსაზრებების გათვალისწინებით, ზემოაღნიშნული დოკუმენტების გამოყენების გამო, მომჩივანს არ ჩამორთმევია სამართლიანი სასამართლო პროცესის უფლება.

დასკვნა: დარღვევა არ დადგინდა (ერთხმად).